

Majstor na Zapadnom Balkanu

Tjedan dana nakon što mi je isteklo desetogodišnje jamstvo na kućna ulazna vrata, pokvarila se brava. Nije da ne funkcioniра ali mi smeta što kvaka malo "visi". A ja volim da sve bude ispravno, uredno i lijepo, bar onoliko koliko mi dopuštaju okolnosti i mogućnosti. Možda nam neke stvari više smetaju kad ostarimo, pa zagledamo i ono što nije toliko bitno.

Odlučim da tu bravu popravim. Unaprijed znam što će reći moja supruga Višnja. Ona bi uvijek za bilo kakve kućne popravke govorila:

-Zovi majstora !

Nikad nije prihvaćala neka moja praktična, tehnička znanja, možda i zato što je njen otac bio nekakav državni službenik. Ona je mene uvijek smatrala samo dobrim teoretičarem što sam zapravo po obrazovanju i bio. A nekada, *u vrijeme naše mladosti*, životopis se započinjao pisati tako da prvo navedeš iz kakve obitelji potičeš: seljačke, radničke ili službeničke. S ponosom sam uvijek isticao da potičem iz radničke. Moj je djed bio kovač i još prije Drugog svjetskog rata imao je svoj obrt, a otac je bio strojobravar-majstor za popravke parnih lokomotiva uskotračne željeznice, izgrađene još u doba Austro-ugarske. Tako sam i ja oduvijek *svašta znao raditi*, čemu se najviše čudila Višnjina sestra Barbara, koja je po profesiji učiteljica, a još se u mladosti udala za nekog Nijemca-profesora i od tada stalno živi u inozemstvu. Kad bi za kratkog posjeta dolazila k nama, često bi vidjela da dosta toga sam radim i popravljam, pa bi me *u čudu* pitala:

-Kako ti tako znaš *svašta raditi*? Blago tebi, baš si pravi majstor! Kod nas u Njemačkoj za sve moraš zvati i skupo plaćati majstora.

Da, bilo bi to jako lijepo kad bi i kod nas svatko mogao raditi samo ono za što se školovao, što mu je profesija i ono čime se stvarno bavi. E, ali na siromašnom Balkanu, pa makar on bio i Zapadni, ne vrijede neka pravila kao u bogatim, razvijenim zemaljama. Prije svega, većina nas dok smo u radnom odnosu ne može - od svoje plaće zarađene na radnom mjestu - dovoljno imati da bi mogao platiti usluge majstora: soboslikara, ličilaca i zidara, vodoinstalatera, bravara i električara, vrtlara, čistača, dimnjačara i automehaničara, da ti u kući i oko kuće odrade neke poslove. Roditelji moraju djecu učiti pjevati, svirati, plesati... Ne mogu za to platiti privatnu školu ili učitelja. Pa ni poslovi kućanice nisu tako jednostavni kako muškarci najčešće misle. Svatko bi znao, kad nešto proslavlja, odvesti goste u skupi restoran, naručiti *catering* ili bar gotovu tortu, uzeti kućnu pomoćnicu za čišćenje, pranje i peglanje. Ali naše materijalne prilike najčešće nisu na tom nivou, pa se ljudi snalaze kako znaju i umiju. Htjeli ne htjeli, *postanu majstori*. Tako se kod nas nauči *svašta raditi* još od malih nogu. To se nastavlja i kasnije, pa čak i kad odeš u mirovinu, a traje sve dok se ima malo snage, dok služi zdravlje i pamet. Možda zbog toga i ja imam neku malu radionicu sa uredno posloženim ručnim alatom, kakvu je nekada imao i moj otac u podrumu zgrade u kojoj smo stanovali, a možda i zbog toga što me podsjeća na rano djetinjstvo i mog dragog oca.

Kao i obično, prvo ignoriram Višnji savjet da zovem majstora. Sam rastavim tu dosta složenu bravu i vidim da bi popravka u mojoj režiji mogla potrajati nekoliko dana jer je pukla, stručno rečeno, jedna cilindrična spiralna tlačna opruga, koju bi bilo teško naći. Zato ja sve ponovo montiram, pa odlučim pozvati firmu od koje sam vrata kupio i tražiti ovlaštenog *majstora*, čiji sam broj telefona slučajno sačuvao, još iz vremena kad mi je vrata ugrađivao.

Nakon tri zakazana, pa otkazana termina dolaska i desetak dana čekanja, dolazi *majstor*. Doveze se on u nekom ogromnom "Mercedesu" koji kroz moju *kapiju* jedva prođe u dvorište. Pozdravi se sa mnom, odmah počne sa poslom i već nakon nekoliko minuta reče:

-Znate gospon, ovo je vrlo složen mehanizam. Dalje ga ne smijem rastavljati, jer mi mogu poiskakati dijelovi, pa ga neću moći sastaviti. Puknuo je neki dio i najbolje će biti da ja potražim novu bravu, pa ću vam se javiti za desetak dana. Ta će vas brava koštati oko 300 i ugradnja još 200 kuna.

Ne spominje on ni firmu, ni račun ni PDV. Mislim se ja o kakvom on to meni mehanizmu priča. Pa ja sam taj mehanizam rastavio, pregledao i ponovo sastavio. Zna li on uopće da sam ja u svom životu konstruirao na desetke raznih i to puno složenijih mehanizama od ovoga? To čak zna i moja supruga Višnja.

Zahvalim se ja tom *majstoru* i ostane na tome da ćemo se čuti telefonom, a dok mu mašem u znak pozdrava, pomislim kako bi on lako mogao biti sličan nekima od onih kojima sam kao vanredni predavač u srednjoj školi poklanjao dvojk, kako ne bi "pali na godinu". Nekada se nakon izučavanja zanata moralo dodatno školovati za zvanje majstora ili polagati dodatne ispite za VKV-visokokvalificiranog radnika. Takav je majstor onda mogao zaraditi dnevno toliko da može kupiti bocu konjaka "Badel" i jedno pečeno pile, kako se to među njima duhovito objašnjavalo. A danas? Cijena usluge jednog majstora je bar duplo veća, a znanje je isto toliko "tanje".

Kad je otišao, moja će Višnja zantiželjno:

-Kaj veli majstor ?

-Kaže da će koštati oko 500 kuna i da će se javiti za desetak dana.

Ona ništa dalje ne pita ali znam da misli kako je to preskupo. Da je preskupo to zna i moja mala unuka koju učimo da treba raditi i štediti. Ona bi rekla kako je to čak stotinu njenih "medvjedića", koje sakuplja u svojoj maloj kasici-prasici.

Sutradan, u utorak, kad je u Petrinji oživjela siromašna tržnica i još siromašniji "buvljak", koji je za frankfurtski "Flohmarkt" stvarno jadan, odem ja da potražim oprugu za taj "složeni mehanizam". Ugledam nekog Asima koji je tu svakog pazarnog dana. Nekada je radio u Željezari kao majstor za održavanje alatnih strojeva, a sada popravlja i prodaje šivaće strojeve, pa ga zovu Asim-Singer. Dok se s njim pozdravljam, ljubazno se na mene smješi njegova supruga koja je nekada bila krojačica-majstor u tvornici za proizvodnju visokomodne ženske i muške konfekcije "Siscia" u Sisku. Sada prodaje stare stvari pa sam joj nedavno poklonio nekoliko Višnjinih ženskih torbica. To su nekad bile moderne, fine, skupocijene damske torbice, a sada su *izašle iz mode* i postale jeftina roba. Vidim visi na suncobranu još samo jedna nekad Višnjina torbica, ona fina, mala kakve su *trebe* nekad nosile na plesnjake. Da bi se mogle prepustiti uživanju u plesu, morale su torbicu ostaviti nekome tko ne pleše i zamoliti ga da je pričuva. Bojale su se da bi im torbicu netko mogao *maznuti*, a ona je bila puno vrijednija od njenog sadržaja.

Nedaleko od Asima-Singera, ugledam na tom našem "buvljaku", čovjeka osamdesetih godina, koji nudi na prodaju sve neku staru kramu. Asim-Singer kaže da je i taj starac nekad bio majstor-bravar u tvornici "Gavrilović". Ruke mu se tresu toliko da jedva uspijeva pokazati kupcima svoju "robu". Prepoznam ja u jednoj kartonskoj kutijici desetak opruga, među kojima bi mogla biti i neka koja bi mogla odgovarati za popravak moje brave. Nakon što sam izmjerio dvije-tri, mislim se koja bi bolje "štimala", kad mi taj prodavač reče:

-Ma što se misliš ? Uzmi sve tri !

-A pošto je jedna?

-Dvije i pol kune!

-Pa dajte mi onda cijelu tu kutiju, da ih se riješite i da bar nešto zaradite.

On se "nađe u čudu", ponudi mi cijelu kutiju sa oprugama i naplati 25 kuna. Nema računa, nema fiskalne blagajne. Pa što onda? Nema je ni u Frankfurtu am Main! Taman posla, još bio ovom jadnom osamdesetogodišnjaku, nekadašnjem majstoru, trebalo naplatiti i porez? Na što? Na bijedu i jad, na stare dijelove koje je morao drhtavim rukama demontirati sa nekog *otpisanog* stroja na otpadu. Zar on nije zaslužio da sjedi u parku na klupi i uživa u mirovini. E, ali na siromašnom Balkanu, pa makar on bio i Zapadni, ne vrijede neka pravila kao u bogatim razvijenim zemaljama. Ali to već ponavljam !

Dođem doma, popravim bravu i o tome obavijestim svoju Višnju. Kao i obično ona ne kaže ništa i tako će biti do nekog slijedećeg kvara, kad će mi opet kazati:

-Zovi majstora !

Nakon nekoliko dana na mobitel me zove onaj *majstor* sa velikim "Mercedesom" koji je jedva stao u moje dvorište i kaže kako je za mene našao bravu. Ponavlja da će me to koštati oko 500 kuna. Zahvalim se ja njemu i kažem da sam bravu popravio sam. Objasnim mu da mehanizam nije tako složen i da je pukla jedna opruga, koju sam pronašao i zamijenio.

I tako će biti do sljedećeg problema. Kad ti se pokvari perilica za rublje, kad ti "izbije" osigurač, hladnjak prestane hladiti, a centralno grijati. Kad ti slavina počne kapati, odvodnja se zaštopa, motor u autu ne bude htio upaliti...Ili ćeš zvati nekog što je *pošteno zaradio velikog "Mercedesa"* koji ti u dvorište ne može ući ili ćeš ostati *doživotni majstor*. Nikad nećeš ni kao umirovljenik moći sjediti na klupi u parku, nego ćeš možda morati prodavati na "buvljaku" staru kramu ili ćeš svirati na Strossmayerovom šetalištu kao ulični svirač.

Kad sam bio dječak ponekad bih čuo da stariji kažu kako "...kod nas ništa ne može k'o u ljudi...", a nikad mi nije bilo jasno što to zapravo znači. Može biti da jedan od odgovora leži baš u ovoj priči.